
Indledning

I diskussionerne omkring etniske minoriteter inddrages kønsdimensionen sjældent. Derfor mangler der opmærksomhed på, at heterogenitet også kan være et spørgsmål om kønnede etniciteter og etniske køn. I den nuancerede del af debatten argumenteres der ofte for, at de etniske minoriteter ikke kan betragtes som en homogen gruppe. Under begrebet “etniske minoriteter” gemmer sig mennesker med mange forskellige kulturelle og nationale baggrunde og forskellige migrationshistorier, hedder det.

I dette nummer af *Kvinder, Køn og Forskning* bliver der sat fokus på diskussioner af køn, etnicitet, identitetspolitik og kulturel essentialisme. Områder der er kommet på såvel den politiske som den forskningsmæssige dagsorden.

I USA og Storbritannien har forskere allerede længe sat fokus på forbindelser mellem køn og etnicitet. Den afro-amerikanske feminist bell hooks har været toneangivende i mange år. Derfor er vi glade for at kunne indlede dette nummer af *Kvinder, Køn og Forskning* med et interview med hende. I en samtale med kultursociologen Flemming Røgilds og antropologen Yvonne Mørck introducerer bell hooks nogle af de

diskussionsemner, der kendetegner "Black American Feminism" idag. Det drejer sig bl.a. om uddannelse, identitetspolitik, hybriditet, grænsedragning og -krydsning og mediers præsentationer af afro-amerikanere.

I Norden er forskningen, hvor man ser på såvel køn som etnicitet, sparsom, men der findes dog en spirende forskning inden for feltet samtidig med, at yngre forskere er kommet på banen. Vi præsenterer seks artikler, der dels tager udgangspunkt i empiriske studier og dels benytter nye og/eller komplekse metodiske tiltag.

Artiklerne udgør hver for sig vinduer ind til verdener, der sjældent besøges af den "almindelige" dansker, men som ofte gøres til genstand for en "almindelig" diskussion. Når talen falder på etniske minoriteter er det en dominerende holdning, at oprindelseslandets kultur og dermed de kulturelle forskelle mellem "dem" og "os" er hjørnestenene i mange problemstillinger. Artiklerne forsøger på hver deres måde at destabilisere "kultur som årsag"-forklaringen. Nogle peger på, at feltet også skal gennemskæres af akser som klasse og køn samt vigtigheden af kulturel kontekst og subjektive faktorer. Andre artikler problematiserer eksotiseringen af mennesker med etnisk minoritetsbaggrund. Det gør de ved at dekonstruere myter og ved at foreslå andre repræsentationer.

De to første artikler peger på, hvordan migrantkvinder marginaliseres i Danmark. Antropolog Britta Mogensens artikel "Voldsramte migrantkvinder. Om køn, kultur og mandlig afmagt" præsenterer, hvordan de offentlige myndigheder møder voldsramte migrantkvinder med afmagtsmyten, der implicerer ideen om at fritage den voldelige mand for ansvar pga. kvindens provokerende adfærd. Ved at trække på erfaringer fra sit arbejde på et advokatkontor og som frivillig på et krisecenter viser Mogensen, hvordan et socialt problem som hustruvold etnificeres af socialarbejdere og politi. Forfatteren viser, at afmagtsforklaringen netop er udviklet i en

bestemt kulturkreds, den vestlige. Ideen om mandlig afmagt indgår tilsyneladende ikke i migrantkvindens begrebsverden. Fremfor en afmægtig mand er der tale om en "dårlig mand". Der er altså en kulturforskel, men den har andre vinkler end først antaget og kommer på den måde til at stå i vejen for reel hjælp til kvinden.

Dekonstruktionen af myten om en særlig kinesisk entreprenørånd er grundpillen i sinolog Mette Thunøs artikel "Myten om den kinesiske entreprenørånd: etnicitet og kønsrelationer blandt kinesiske indvandrere i Danmark". Thunøs bidrag er baseret på en række interviews med kinesisk-danskere foretaget på kinesisk. På en rejse gennem kinesiske grillbarer viser Thunø, hvordan værtslandets strukturer og ikke bare den medbragte kultur har betydning for mænd og kvinders forskellige muligheder. Thunø viser, at der hersker en patriarkalsk familiestruktur iblandt herboende kinesere. Familienstrukturen er snarere et resultat af kinesernes sociale og økonomiske position i Danmark fremfor en ensidig overførelse af traditionelle værdier fra Kina. Som Mogens viser Thunø, hvordan migrantkvinder placeres i mere traditionelle positioner i Danmark end i deres hjemland.

I sociologen Annick Prieurs artikel "Unge innvandrermedlemmer, kriminalitet og kønskultur" fokuseres der på maskulinitet og etnicitet. Med afsæt i empiriske eksempler samt en Bourdieuinspireret tilgang viser Prieur, at en særegen ikke-norsk kultur kan forklare såvel marginalisering som reintegration af unge indvandrermedlemmer i Norge. Prieur påpeger de komplekse sammenhænge mellem indvandrerbaggrund og kriminalitet og viser, som flere af de øvrige skribenter, lokale udviklinger af køn og kultur. Fremfor at gøre den kulturelle arv ansvarlig for de unge mænds maskulinitetsformer og kriminelle adfærd illustrerer Prieur udviklingen af en ny kønskultur bygget op om kropslig kapital og hårdtslående maskulinitet. En kønskultur, der opererer med lokalt udviklede scripts for maskulinitet, som in-

debærer helt andre betydninger af “respekt” og “ære” end de unges kulturelle og religiøse baggrund ellers lægger op til.

Marginalt placerede unge mænd og kvinder er genstand for refleksion i socialpsykologen Dorte Staunæs’ socialkonstruktivistiske bidrag “Think Twice! Kategorier og grænser i opbrud”. Der tages udgangspunkt i konsekvenserne af den måde, hvorpå en asytlejr konstrueres. Teksten baserer sig på et forskningsprojekt, hvor det traditionelle skel mellem forsker og udforskede blev krydset, idet unge asylansøgere deltog som medforskere. Datamaterialet viste tegn på institutionalisering og menneskelig afvikling, men mere interessant pegede materialet også på, hvordan de unge overskred ulighed, andethed og marginalisering baseret på køn og etnicitet. Gennem nye (selv)repræsentationer blev det muligt at se, hvordan de unge mænd og kvinder på forskellig og kønnet vis forstyrrede og udviklede kategorier som “asylansøger” og ung “etnisk anden”.

Opgøret med elendigheds- og offerperspektivet er også understrømmen i sociolog Aleksandra Ålunds artikel “Nina och Tina. Föreställningar och erfarenheter bland två unga flickor i Stockholms multietniska Värld”. Som i de foregående artikler opløses forestillingen om den sociale og kulturelle determinering ved at pege på langt mere komplekse sammenhænge. Ved at sammenholde to unge piger med samme familiebaggrund, men med vidt forskellige livsvilkår og -erfaringer bringer Ålund de

kulturelle stereotyper i bevægelse og udfordrer hermed kulturessentialistiske forestillinger. Forfatteren påpeger en række faktorer, der krydser den kulturelle akse (køn, etnicitet og klasse), og hun viser gennem sit empiriske materiale integrationens og etnicitetens mangfoldighed.

Endelig bringer vi Yvonne Mørcks artikel “Migration, kvinder og skønlitteratur. Spændingsfeltet mellem hjemve og hjem”. Den handler om, hvordan området etnicitet og køn kan pege på nytænkning af såvel metoder som datamateriale. Mørck spørger, om en samfundsforsker kan anvende skønlitterære repræsentationer i sin udforskning af migrationsrelaterede temaer. Med udgangspunkt i tyrkisk-tysk skønlitteratur forsøger hun at skitsere en ny forskningstilgang til køn og etnicitet og illustrere, at der er uudnyttede potentialer i skønlitterært materiale også for samfundsforskere.

Som en opfølgning på dette nummer af Kvinder, Køn og Forskning afholder Koordinationen for kvinde- og kønsforskning seminaret Køn, Kultur og Etnicitet den 28-29 januar 1999. Her vil flere af artikelforfatterne holde oplæg og uddybe diskussionerne om køn og etnicitet.

Tak for samarbejdet til den faste redaktion, til referees, udskrivere og skribenter.

Gæsteredaktører
Yvonne Mørck og
Dorte Staunæs